

**GEZ**

# KARTA ADRESOWA ZABYTKU NIERUCHOMEGO

3. Miejscowość

**TURZA WIELKA**

1. Nazwa

**budynek mieszkalny zespołu kolejowego**

2. Czas powstania

**1909-1910**

8. Fotografia z opisem wskazującym orientację albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

4. Adres

Turza Wielka 99  
13-214 Uzdrawo

5. Przynależność administracyjna

**województwo:**  
warmińsko-mazurskie

**powiat:**  
działdowski

**gmina:**  
Działdowo

6. Formy ochrony  
**Ustawa z d. 23.07.2003 o  
ochronie zabytków i opiece  
nad zabytkami (art. 7)**

- wpis do rejestru zabytków:

.....  
- ustalenia ochrony w MPZP  
Gminy Działdowo - Uchwała nr  
V/27/03 Rady Gminy Działdowo  
z d. 21.02.2003

**Ustawa z d. 07.07.1994 Prawo  
budowlane (art. 39. ust. 3)**

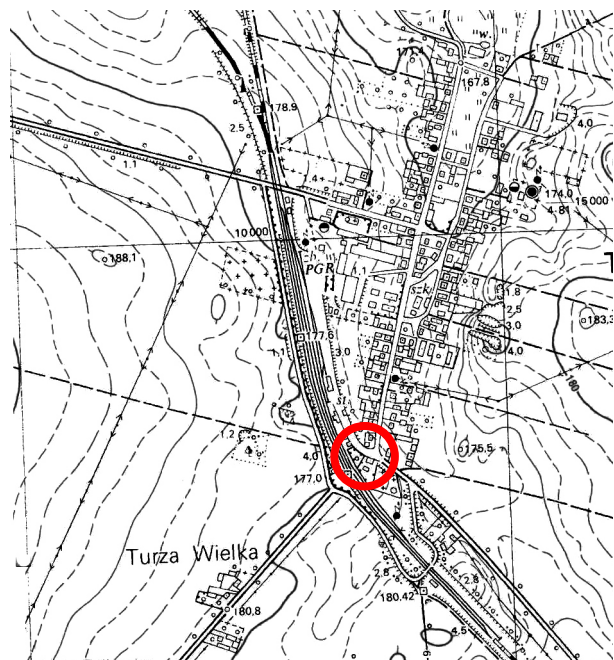
- Gminna Ewidencja Zabytków

7. Opracowanie karty adresowej

autor: Anna Majewska

data: listopad 2012r.

podpis:



9. Fotografia dodatkowa

10. Opis architektoniczny

Budynek wolnostojący, wzniesiony na planie prostokąta. Bryła zwarta, 2-kondygnacyjna. Murowany: w przyziemiu z cegły ceramicznej, licowej, piętro tynkowane. Podmurówka z ciosów kamiennych. Dach dwuspadowy, kryty eternitem. Wydatne okapy wsparte na dekoracyjnych beleczkach, z profilowanymi resztkami belek krokwiowych. Otwory okienne i drzwiowe o wykroju prostokątnym. Elementy dekoracyjne ograniczone do zróżnicowania partii ceglanych i tynkowanych, z częściowo opracowanymi w cegle licowej narożami budynku. Okna PCV – jednoramowe, w szczycie drewniane, krosnowe. Otwory okienne rozmieszczone schodkowo.

11. Stan zachowania

Zachowana bryła i kształt budynku. Wtórne tynki zniekształciły pierwotną artykulację elewacji, wymienione okna.

12. Historia miejscowości lub obiektu

Pierwsza wzmianka o Turzy Wielkiej (*Groß Tauensee*) pochodzi z 1408r. Mieszkał tu wówczas Otto Kikoł. W 1482r. Mikołaj otrzymał 4 włóki sołectwie celem założenia wsi czynszowej, a w 1486r. 2 włóki lemańskie na prawie chełmińskim otrzymał Stanisław. Ks. Albrecht Hohenzollern nadał dziedziczne sołectwo w Turzy Wielkiej rodzinie Zakrzewskich. Majątek istniał tutaj jeszcze w okresie międzywojennym, właścicielem był Aleksander Kamiński. Linie Samborowo-Turza Wielka (51,2km) oddano do użytku 01.10.1910r. Właścicielem były Pruskie Koleje Państwowe. Praktycznie wszystkie stacje miały małe nastawnie i po kilka torów z rozjazdami. Samborowo, Dąbrówno i Turza Wielka posiadały status stacji kolejowych 3 klasy, pozostałe były stacjami 4 klasy, Turza była przystankiem (dwutorowym z rozjazdami).

13. Uwagi

Ze względu na wartości historyczno-kulturowe dokumentujące zabudowę regionalną związaną z infrastrukturą kolejową, obiekt należy objąć ochroną prawną poprzez wpis do rejestru wraz z budynkiem gospodarczym.